

ITTO - DE ZESDE ZITTING VAN DE INTERNATIONAL TROPICAL TIMBER COUNCIL

Van 16-24 mei 1989 vond in Abidjan, Ivoorkust de zesde raadszitting van de Internationale Tropisch Hout Organisatie (ITTO) plaats. De organisatie werkt nu effectief drie jaar, nadat in 1983 de Internationale overeenkomst is gesloten in het kader van de Conferentie van de Verenigde Naties inzake handel en ontwikkeling (UNCTAD). Potentiële leden van de organisatie zijn landen die tropisch hout produceren en/of consumeren. Momenteel zijn er 41 landen lid. Zij zijn verenigd in de Raad die tot op heden twee maal per jaar bijeen komt. Aan de Raad zijn drie permanente commissies toegevoegd ten behoeve van de drie aandachtsvelden in marktinformatie, houtverwerkende industrieën, herbebossing en bosbeheer. De organisatie is gevestigd in Yokohama.

De zesde bijeenkomst van de Raad en de permanente commissies was constructief en leverde een aantal positieve resultaten op. De Nederlandse delegatie was samengesteld uit 6 leden (overheid, handel, niet-gouvernementele organisaties). Hieronder volgen enkele belangrijke onderwerpen die behandeld zijn.

Marktdiscussie

In een gezamenlijke zitting van de drie permanente commissies werden voor het eerst de relevante ontwikkelingen op de tropisch-houtmarkt besproken. Aan deze discussie namen overheidsvertegenwoordigers, handelaren en milieubewegingen deel. Na inleidingen door verschillende sprekers over ontwikkelingen en beleidsinitiatieven in de verschillende regio's ontvouwde zich een levendige discussie. Veel aandacht kregen de campagnes van milieubewegingen gericht op beperking van het gebruik van tropisch hout. De situatie in Zuidoost-Azië is bijzonder interessant als gevolg van de verhoogde vraag in die regio o.a. in Japan, en van het gevoerde bosbouwbeleid in de producentenlanden. De Japanse handelaren werden duchtig aangesproken over de wijze waarop zij opereren. Thailand heeft een totaal houtkapverbod opgelegd, waardoor het 3 miljoen m³ rondhout uit

omliggende landen, waaronder Sarawak, moet importeren. In de Filipijnen wordt minder hout verzaagd waardoor onvoldoende chips, een bijproduct van de zagerijen, beschikbaar komen voor Japan. Canada vult dit gat voorlopig op. Europese vertegenwoordigers introduceerden het unanieme handelsinitiatief

(via de UCBT, de Europese verenigde handelaren in tropisch hout) voor een bestemmingsheffing op tropisch hout als middel om enerzijds de noodzakelijke projecten ter verbetering van een duurzaam beheer te helpen financieren en anderzijds de bestaande handelsstromen in stand te houden.

In de marktverklaring, die na afloop van de marktdiscussie werd opgesteld is geconcludeerd dat destabilisatie van de internationale handel contra-productief uitwerkt op het beheer van de tropische bossen en zelfs vaak leidt tot een versnelde afbraak. Enkele producentenlanden legden hun verlangen naar hogere minimumprijzen voor tropisch hout wel op tafel. In de verklaring is daaromtrent gesteld dat de internationale markt via het vraag- en aanbodmechanisme op een opwaartse druk op de prijs zou kunnen reageren met een vergrote vervanging van tropisch hout door alternatieven. Alle partijen waren enthousiast over de invulling van de forumfunctie van de ITTO ten behoeve van producenten, consumenten, handel en milieubeweging.

De discussie over de invoerheffing

In een informele zitting waarbij de deelnemers op persoonlijke titel spraken, werd van gedachten gewisseld over het UCBT-voorstel om tot een invoerheffing op tropisch hout te komen. Geen enkele delegatie had een afgerond officieel

standpunt. Het voorstel riep de bekende vragen en zorgen op bij de meeste delegaties. Een aantal vond het voorstel echter te belangrijk en wilde graag nadere bestudering om een afgewogen standpunt te kunnen bepalen. Dit gold ondermeer voor het Verenigd Koninkrijk, Denemarken, Italië, Zwitserland, Nederland, Ecuador en Ivoorkust. Met name de Ivoiriaanse minister van Bosbouw riep in de slotzitting op tot nadere bestudering van dit voorstel door de ITTO. Brazilië en Japan stelden zich voorlopig zeer gereserveerd op. Tot een studieopdracht aan het ITTO-secretariaat is het in dit stadium niet gekomen. Wel werd aan de Nederlandse delegatie verzocht het eigen consultantsonderzoek naar de haalbaarheid van het voorstel ter informatie beschikbaar te stellen aan de ITTO. In november zal opnieuw worden teruggekomen op het voorstel van de invoerheffing, zodat delegaties zich in de tussentijd beter kunnen voorbereiden.

Criteria en prioriteiten voor de ontwikkeling van een activiteitenprogramma en voor de beoordeling van projecten

In de korte tijd van zijn effectieve bestaan heeft de ITTO-raad veel tijd moeten besteden aan het ontwerpen van procedures en het opstarten van een aantal voor de hand liggende activiteiten zoals het organiseren van een jaarlijkse markt-discussie. Voor de toekomst bestaat er behoefte aan meer duidelijkheid over de richting van toekomstige activiteiten van de ITTO. De drie permanente commissies zijn daarom verzocht criteria en prioriteiten te ontwikkelen en aanbevelingen te doen voor activiteiten die uiteindelijk kunnen worden ingepast in een concreet integraal actieplan van de ITTO. Op het gebied van de herbebossing en bosbeheer heeft een groep deskundigen een rapport met voorstellen terzake opgesteld. Het bevat uitgebreide inleidende beschouwingen en strategieën en heeft tot 21 actiepunten geleid. Vooral de inleidende hoofdstukken gaven aanleiding tot discussie en waren vooral voor sommige producentenlanden niet aanvaardbaar. Deze zagen er een aantasting van hun soevereiniteit in. Toch bleek het na intensief informeel overleg mogelijk op een aantal belangrijke punten

overeenstemming te krijgen. Een en ander is als besluit van de raad vastgelegd. Daarin wordt de uitvoerend directeur van de ITTO gevraagd een werkprogramma voor 1990 en 1991 op te stellen op het gebied van herbebossing en bosbeheer op basis van de voorstellen van de groep van deskundigen en van het commentaar dat daarop is geleverd. Bovendien zijn enkele actiegebieden onderscheiden waarvoor de uitvoerend directeur uitgenodigd is met voorstellen te komen voor uitvoering. Deze gebieden zijn:

- ontwikkeling van richtlijnen voor „best practice” en duurzaam beheer van natuurlijke bossen en herbebossingen;
- ontwikkeling van een economische basis voor beheer van natuurlijk bos;
- versterking van beleidsinitiatieven in de bosbouwsector;
- vergroting van het bewust zijn en mobilisering van steun gericht op duurzaam beheer en behoud van tropische bossen;
- ontwikkeling van demonstratiemodellen gericht op duurzame produktie van hout en secundaire bosprodukten alsmede bescherming van het milieu;
- versterking van het onderzoek gericht op de effecten van houtteeltkundige maatregelen;
- ontwikkeling van de benodigde capaciteit voor het beheer van tropische bossen;
- onderzoek naar financiële prikkels ter aanmoediging van duurzaam beheer.

De voorbereiding van een concept-actieplan op het gebied van de houtverwerkende industrie zal ter hand worden genomen door een panel bestaande uit maximaal 12 personen met vertegenwoordigers van lidstaten, handel, industrie en milieugroeperingen.

Projecten en voorstudies

De behandeling van voorstellen voor projecten en voorstudie-voorstellen alsmede van de lopende projecten vroeg zoals gewoonlijk veel tijd van de drie permanente commissies. Hoewel de kwaliteit van de voorstellen is verbeterd sinds de vaststelling van de zogenaamde projectcyclus in de 5e raadsvergadering laat deze toch nogal een te wensen over. Het gaat vooral om inzicht in de samenhang met nationale beleidsplannen, en betekenis van het project voor andere landen in de regio waar het project zal worden gerealiseerd. Ook de opzet van een goede planning en budgettering is van belang.

Een voorstel van Japan om zogenaamde „workshops” te organiseren in de drie regio's Azië, Afrika en Zuid-Amerika, met de bedoeling de vaardigheid van het formuleren van projectvoorstellen te verhogen zal op de volgende raadsvergadering worden besproken. Het is de bedoeling dat projecten worden ingediend die ontwikkelingen op gang kunnen brengen.

De financiering van omvangrijke investeringsprojecten ligt meer op de weg van ontwikkelingsbanken en van multilaterale ontwikkelingshulp organisaties. Projecten en voorstudies worden gefinancierd uit een aparte rekening waarop de consumentenlanden vrijwillige bijdragen kunnen storten. Na een aarzelende aanloop begint de belangstelling hiervoor te groeien. Tijdens deze raadszitting is \$ 8,5 miljoen aan de rekening toegevoegd. Het ligt in de verwachting dat op korte termijn aanzienlijk hogere bedragen zullen volgen vooral van de zijde van Japan. De vrijwillige bijdragen worden veelal verleend met een voorbestemming voor één van de projecten.

Nederland heeft opnieuw en weliswaar bescheiden, bijdrage geleverd ditmaal ten behoeve van het ITTO-fellowship programma.

De projecten en voorstudies zijn naar hun aard te verdelen in de drie aandachtsvelden van de ITTO, te weten:

- marktinformatie;
- houtverwerkende industrieën;
- herbebossing en bosbeheer.

De behandeling van de voorstellen in de permanente commissie voor elk van deze aandachtsvelden wordt voorbereid door een ad hoc werkgroep die een technisch oordeel geeft.

Herbebossing en bosbeheer

Op het gebied van herbebossing en bosbeheer werden acht nieuwe projectvoorstellen ingediend.

Vijf voorstellen betreffen ontwikkelingen in de West-Afrikaanse regio: Ghana, Kameroen, Ivoorkust.

Verschillende van deze projecten hebben tot doel de mogelijkheid en haalbaarheid van herbebossingsprojecten met inheemse boomsoorten te onderzoeken. Een tweetal projecten richt zich op de ontwikkeling van een methode voor het typeren van bossen, natuurlijke bossen en reeds geëxploiteerde bossen onder meer voor hun geschiktheid om als basis te dienen voor houtverwerkende industrieën.

B O S E N H O U T B E R I C H T E N

Niet alle projecten werden goedgekeurd. Een aantal zal worden aangepast voor de volgende raadszitting. De beide projecten voor de ontwikkeling van een bostypologie en classificatie-systeem werden onmiddellijk goedgekeurd en zullen worden uitgevoerd zodra voldoende financiële middelen beschikbaar zijn. Een aanbod van de Verenigde Staten om jonge onderzoekers deel te laten nemen aan opleiding- en onderzoekprogramma's van het USDA Forest Service's Tropical Forestry Institute in Puerto Rico werd in dank aanvaard.

Japan heeft de organisatie van een seminar/study tour in samenhang met de zevende raadszitting op zich genomen. Aan de orde zullen succesvolle gevallen van bosexploitatie en bosbeheer worden gesteld. Tevens zullen houtverwerkende industrieën worden bezocht. Interessant was voorts een project-idee dat werd ingediend door de gezamenlijke niet-gouvernementele milieu-organisaties. Het voorstel is te komen tot definiëring van de karakteristieken die bepalend zijn voor duurzaam beheer van natuurlijke bossen voor houtproductie. Daarnaast zouden bosexploitaties, die hieraan voldoen, op een lijst moeten worden gepubliceerd. Voorts zou een panel ieder jaar aan een tiental in dit opzicht succesvolle ondernemingen een prijs kunnen uitreiken.

Dit idee past in de prioriteiten die door de raad zijn toegekend aan de activiteiten op het gebied van bosbeheer en herbebossing. Er is een aantal lopende projecten die vermeldenswaard zijn:

- Herstel van reeds geëxploiteerde bossen in Zuidoost-Azië;
- Onderzoek naar de noodzakelijke maatregelen om de brandvlakten van Oost-Kalimantan te herbebossen;
- Beheer van natuurlijke bossen in Maleisië;
- Integratie van op bosbouw gebaseerde ontwikkeling in West-Amazonië, Acre, Brazilië;
- Beheer en duurzaam gebruik van bossen in de Chimanes Regio, Bolivia.

Tot slot zij opgemerkt dat verschillende van de lopende en ingediende projecten het resultaat zijn van inspanningen in het kader van het Tropical Forestry Action Plan. In dat kader worden ontwikkelingslanden ondersteund bij de opstelling van nationale bosbeleidspunten die in concrete projecten uitmonden.

Marktinformatie

Deze commissie accordeerde een project dat de structuur van de Chinese markt voor tropisch hout gaat onderzoeken en de vooruitzichten tot het jaar 2000, alsmede een project dat een studie van de Japanse tropisch hout-markt omvat. Zweden en Zwitserland gaan de uitvoering van de marktnieuwsservice van het export promotiecentrum van de GATT, het ITC, financieren; deze service zal korte termijn-marktinformatie geven door en voor exporteurs, importeurs en eindverbruikers. De marktpartijen hebben dit project in een eerder stadium negatief beoordeeld, maar er blijkt voldoende politieke interesse. Het World Conservation Monitoring Centre (V.K.) gaat een voorstudie uitvoeren naar de „conservation status” van tropische houtsoorten in de handel: dit project is door milieu-organisaties ingebracht.

Houtverwerkende industrie

Een trainingsproject in planning en beheer van bosbouwindustrieën in ontwikkelingslanden zal onder Finse financiering en begeleiding worden uitgevoerd, evenals een project voor de opzet van een fabriek van meubelplaat uit lokale, minder bekende houtsoorten in Kameroen. Een project voor industrieel gebruik van nieuwe houtsoorten in Peru, een studie naar de marketing van tropisch hout en

de promotie van minder bekende houtsoorten in Azië, en studie naar het drogen van gemengde partijen tropisch hardhout, alsmede een project over de inrichting van een promotiecentrum in Europa voor minder bekende houtsoorten haalden weliswaar wél de technische beoordeelingsfase, maar verkregen (nog) geen financiering. Tegen het laatstgenoemde, Franse project, dat de opzet van een promotie- en distributiecentrum omvat in de haven van Antwerpen, heeft onze delegatie zich verzet. Het lijkt als twee druppels water op het mislukte Frans/Braziliaanse project in LeHavre en op twee eerder door Frankrijk ingediende en afgewezen projectvoorstellen. Door dit verzet, dat voortkomt uit weerstand tegen pogingen om de bestaande handelskanalen te beïnvloeden en/of te omzeilen, is tenslotte besloten dat het project - mocht het tot uitvoering komen - zal worden beperkt tot de voorbereidende fase waarin de producentenlanden zullen worden ingelicht over het initiatief en waarin hun inzet en deelname moet worden verzekerd. In het licht van de resultaten van de voorbereidingsfase worden voorstellen voor de implementatie van de operationele fasen (opening van het centrum en het beheer) besproken. Zoals gezegd werd geen financiering aangeboden, zelfs niet door indier Frankrijk.

ITTO-missie naar Sarawak, Maleisië

De maanden voorafgaand aan de raadszitting in Abidjan heeft overleg plaatsgevonden tussen de uitvoerend directeur, de autoriteiten in Sarawak en de federale overheid van Maleisië over de mogelijkheid van een ITTO-missie naar Sarawak. Sarawak is herhaaldelijk in de publiciteit gekomen over de wijze waarop in snel tempo het tropisch regenwoud wordt geëxploiteerd ten behoeve van de houtwinning. Internationaal uit men zorgen over de positie van de oorspronkelijke inheemse bevolking met name de Penan. De eerste minister van Sarawak was in Abidjan aanwezig om de raad zijn visie op het bosbeheer in Sarawak uiteen te zetten. In 1988 had een reis van de minister tot doel bij Europese landen begrip te wekken voor de situatie.

Nu medio 1989 verwelkomt de regering van Maleisië officieel een ITTO-missie naar Sarawak. Na intensieve onderhandelingen gedurende de bijeenkomst in Abidjan is een raadsresolutie tot stand gekomen waarin de missie wordt aangekondigd en de taak voor de missie is vastgelegd.

De missie krijgt tot taak het verrichten van een onafhankelijke evaluatie van het duurzaam gebruik en behoud van tropische bossen en hun genetische bronnen evenals het behoud van het ecologisch evenwicht in Sarawak. De missie wordt verzocht op basis hiervan aanbevelingen te doen ten aanzien van een beleid gericht op duurzaam bosbeheer.

De regering van Maleisië is bereid volledige medewerking te verlenen aan de missie en staat de missie vrije toegang toe tot iedere plaats of persoon op Sarawak en alle relevante informatie.

De missie wordt verzocht op de achtste raadsvergadering een vertrouwelijk rapport aan de raad uit te brengen. De missie zal worden samengesteld uit een aantal vertegenwoordigers van producenten- en consumentenlanden en uit een vertegenwoordiger van handel en van de niet-gouvernementele milieuorganisaties. Als leider van deze politiek gevoelige missie zal worden gezocht naar iemand met gezag die het vertrouwen geniet van alle betrokkenen en enigszins vertrouwd is met de situatie in Maleisië. Door ITTO wordt deze missie gezien als een wijze waarop mede gestalte kan worden gegeven aan één van haar doelstellingen nl. het aanmoedigen van de ontwikkeling van een nationaal beleid gericht op een voortgaand gebruik en duurzaam behoud van de tropische

wouden en hun genetische rijkdommen en op handhaving van het ecologisch evenwicht.

In een slotverklaring heeft de Maleisische delegatie nog eens uitdrukkelijk haar volledige instemming betuigd.

Een aantal producentenlanden plaatsen echter kanttekeningen. Zij betwijfelden of een dergelijke missie binnen het mandaat van ITTO paste, wezen erop dat hier geen precedentwerking vanuit mocht gaan en verklaarden dat een missie zonder volledige instemming van het betrokken land ondenkbaar is.

Voor de financiering van deze missie zal worden gestreefd naar een zo breed mogelijke participatie van de lidstaten.

Excursie naar herbebossingsobjecten

Op zaterdag 20 mei organiseerde het Ivoirse Staatsbosbeheer (Société de Développement des Plantations Forestières, SODEFOR) een excursie naar één van haar bosbeheersobjecten, Mopri 33.000 ha, gelegen 140 km noordwesten van Abidjan. Een gebied met een gemiddelde regenval van 1.200 mm per jaar.

De laatste twintig jaar zijn door SODEFOR bijna 70.000 ha herbebost, waarvan 12.000 in Mopri. Daartegenover staat dat van de 12 miljoen ha oorspronkelijk bos dat in 1956 nog aanwezig was niet meer dan 3,5 miljoen ha over is, waarvan 1 miljoen ha altijd groen tropisch regenwoud. De rest is in primitieve landbouwcultuur genomen en voor een groot deel omgezet in cacao-, koffie-, palm- en ananasplantages.

De invloed van de primitieve landbouw versterkt zich nog steeds en het is zeer de vraag in hoeverre de doelstelling van de regering om 2,5 miljoen ha permanent bos te behouden zal worden gerealiseerd. In dat verband is het van betekenis dat de lokale bevolking het behoud van het natuurlijke bos niet respecteert. Het schijnt niemand toe te behoren en wordt daardoor gemakkelijk aangetast ten behoeve van de landbouw. Eenmaal in cultuur gebrachte grond, gaat na een aantal jaren verwilderen.

Dan wordt een nieuw stuk bos of een eerder verlaten perceel verbrand. Het beeld tussen Abidjan en Mopri wordt vooral bepaald door de verschillende stadia van primitieve landbouw, variërend van duidelijk herkenbare akkertjes met gewassen, zoals rijst, mais, bananen tot bijna volwassen bos en alle mengvormen daar tussen in.

In tegenstelling tot het oorspronkelijke

natuurlijke bos worden de herbebossingsprojecten wel ontzien door de bevolking. Ze bestaan uit geplante bos. Daarmee behoort dat bos tot iemand en wordt door de aanwezigheid van staf en arbeiders van SODEFOR „bewaakt“.

De exploitatie van het natuurlijke bos gaat nog steeds door. Volgens een zagsman van SODEFOR zal zolang er een toevoer is van zware stammen het dunningshout uit de herbebossingsprojecten niet kunnen worden afgezet. Dit dunningshout komt na 10 jaar vrij en heeft een diameter van 25-30 cm.

Op die manier zou in Mopri de komende jaren een jaarlijkse hoeveelheid van ruim 200.000 m³ hout ongebruikt blijven!

Dit hout is vooral afkomstig van ter plaatse thuishorende snelgroeiende boomsoorten zoals Samba (*Triplochiton scleroxylon*) Framiré (*Terminalia ivorensis*), Fraké (*Terminalia superba*). Aanvankelijk werden bekende hardhoutsoorten aangeplant zoals Sipo (*Entandrophragma utile*) en zelfs Teak (*Tectona grandis*) als exoot. Deze soorten maken nu nog slechts 20% van het herbebossingsprogramma uit. De sneller groeiende soorten produceren 8 à 10 m³/ha/jaar.

De financieel-economische positie van Ivoorkust is de laatste jaren sterk achteruitgegaan door de daling van de koffie- en cacao prijzen. De financiering van het bosbeheer staat dan ook onder zware druk. Behoud van de laatste resten tropisch regenwoud zou een effectieve bescherming en bewaking van die gebieden vragen. De aanleg van herbebossingszones om die gebieden zou hier in belangrijke mate aan bij kunnen dragen. Volgens een zagsman van SODEFOR ontbreken daar thans de planning en de financiën voor.

C.W.F. Bosdijk
Ir. E.M. Lammerts van Bueren

Stichting
Bos en Hout
Bosrandweg 5,
postbus 253
6700 AG Wageningen
Tel. 08370-24666

SBH